

INGLIZ TILIDAGI FAITHFULNESS VA O‘ZBEK TILIDAGI VAFODORLIK LEKSIK BIRLIKLARINING LEKSIKOGRAFIK- SEMANTIK XUSUSIYATLARI

Umurzaqova Aziza Baxtiyor qizi
aziza.umurzakova1999@gmail.com
Navoiy davlat universiteti

Annotatsiya: Maqolada ingliz va o‘zbek tillarining izohli, sinonimik, etimologik hamda maxsus lug‘atlari asosida *faithfulness* va *vafodorlik* leksemalarining integral va differensial semalari aniqlanadi. Tahlilda lug‘aviy definitsiyalar, polisemantik ma’no qatamlari, obyekt yo‘nalishi, sinonimik-derivatsion aloqalar va pragmatik kengayish xususiyatlariga e’tibor qaratiladi. Natijalar har ikki birlikda sodiqlik, va’daga va burchga rioya qilish, munosabatda sobit qolish kabi umumiy semantik komponentlar mavjudligini, biroq ularning periferik ma’nolari va funksional imkoniyatlari farqlanishini ko‘rsatadi. Shu asosda *faithfulness* va *vafodorlik* mutlaq leksik ekvivalentlar emas, balki umumiy axloqiy-semantik yadroga ega bo‘lgan qiyosiy konseptual birliklar sifatida tavsiflanadi.

Kalit so‘zlar: vafodorlik, *faithfulness*, konsept, leksikografiya, semantik yadro, sinonimiya, qiyosiy tahlil

A LEXICOGRAPHIC AND SEMANTIC ANALYSIS OF ENGLISH FAITHFULNESS AND UZBEK VAFODORLIK

Umurzaqova Aziza Baxtiyor qizi
aziza.umurzakova1999@gmail.com
Navoiy State University

Abstract: The article provides a comparative analysis of the lexicographic and semantic features of the lexemes *faithfulness* in English and *vafodorlik* in Uzbek on the basis of explanatory, synonymic, etymological, and specialized dictionaries. The analysis identifies the integral and differential semantic features of these lexemes. Particular attention is paid to their dictionary definitions, polysemantic layers, object orientation, synonymic and derivational relations, and pragmatic extensions. The results reveal that both lexical units share such semantic components as loyalty, adherence to promises and duties, and constancy in relationships, while differing in their peripheral meanings and functional scope. Accordingly, *faithfulness* and *vafodorlik* are characterized as lexical units sharing common integral semantic features

but differing in their semantic scope, spheres of usage, and functional-pragmatic properties.

Keywords: vafodorlik, faithfulness, concept, lexicography, semantic core, synonymy, comparative analysis

Kirish / Introduction / Введение

“Vafodorlik/faithfulness” insonning muayyan shaxs, munosabat, e’tiqod, va’da, burch yoki qadriyatga nisbatan barqaror munosabatini ifodalovchi axloqiy-semantik tushunchalardan biridir. Mazkur birliklar turli tillarda umumiy axloqiy mazmunga ega bo’lishi bilan birga, uning lisoniy voqelanishi muayyan tilning leksik tizimi, tarixiy taraqqiyoti va madaniy-aksiologik tajribasi bilan bog’liq ravishda farqlanishi mumkin. Shu sababli ularning qiyosiy tadqiqida unga mos deb qaralayotgan alohida leksemalarni mutlaq ekvivalent sifatida qabul qilishdan oldin ularning lug’aviy definitsiyalari, ma’no strukturasi va qo’llanish imkoniyatlarini aniqlash zarur. Ingliz tilidagi *faithfulness* leksemasi zamonaviy lug’atlarda shaxs, tashkilot yoki e’tiqodga sodiq qolish, turmush o’rtog’iga vafodorlik hamda original yoki manbaga aniq muvofiqlik kabi ma’nolarni ifodalaydi [1; 4; 5]. Websterning tarixiy lug’atida esa mazkur birlik *fidelity, loyalty, allegiance, duty, promises, vows* va *constancy in affection* kabi tushunchalar orqali izohlanadi [6]. Bu holat *faithfulness* semantikasida axloqiy sodiqlik bilan bir qatorda burch, ahd, munosabat barqarorligi va aniqlik semalari mavjudligini ko’rsatadi. O’zbek tilida *vafodorlik* leksemasining mazmuni *vafo, vafodor, sadoqat* va *sodiqlik* birliklari bilan uzviy bog’langan. Olti jildli “O’zbek tilining izohli lug’ati”da *vafodor* “o’z ahd-paymonini muqaddas tutuvchi, so’zida, va’dasida qat’iy turuvchi; sodiq” tarzida tavsiflanadi [11]. Etimologik va sinonimik lug’atlar ham uning semantik tuzilishida ahdga rioya, va’dada turish, munosabatlarda sodiqlik va qat’iylilik semalarini qayd etadi [13; 16; 17].

Shu jihatdan inglizcha *faithfulness* va o’zbekcha *vafodorlik* o’rtasida sezilarli semantik mushtaraklik mavjud bo’lsa-da, ularning ma’no hajmi va qo’llanish sohasi to’liq ustma-ust tushmaydi. Ayniqsa, *faithfulness*ning “aslga, faktga yoki originalga aniqlik” ma’nosi hamda ingliz tilidagi *loyalty, allegiance, fidelity, devotion, commitment* kabi birliklarning funksional ixtisoslashuvi mazkur farqni yanada yaqqol ko’rsatadi. Maqolaning maqsadi ingliz va o’zbek tillaridagi *faithfulness* va *vafodorlik* leksemalarining leksikografik tavsiflarini qiyoslash, ularning umumiy va differensial semalarini aniqlash hamda konseptual maydonning har ikki tildagi milliy-lisoniy xususiyatlarini tavsiflashdan iborat.

Materiallar va usullar / Material and methods / Материалы и методы

Tadqiqot obyekti sifatida ingliz tilidagi *faithfulness* hamda o’zbek tilidagi *vafodorlik* leksemalari va ular bilan semantik jihatdan bog’liq birliklar tanlandi. Ingliz tilidagi konseptual maydonni aniqlashtirishda *loyalty, fidelity, allegiance, devotion,*

commitment, steadfastness kabi birliklar, o'zbek tilida esa *vafod, vafodor, sadoqat, sodiqlik, sidq, sidqidillik, fidoyilik* va *fidokorlik* leksemalari yordamchi material sifatida jalb qilindi. Ingliz tili materiali Oxford Advanced Learner's Dictionary [1], Merriam-Webster Dictionary va Thesaurus [2; 3; 7], Collins English Dictionary [4], Cambridge Advanced Learner's Dictionary [5], Noah Websterning 1828-yildagi tarixiy lug'ati [6; 10], Oxford English Dictionary [8] hamda tarixiy ensiklopedik manba [9] asosida shakllantirildi. O'zbek tili materiallari esa zamonaviy va tarixiy izohli lug'atlar [11; 12; 14], Sh. Rahmatullayevning etimologik lug'ati [13], "Ma'naviyat: asosiy tushunchalar lug'ati" [15] hamda sinonimik lug'atlar [16; 17; 18] asosida tahlil qilindi.

Tadqiqotda qiyosiy-chog'ishtirma, leksikografik, definitson, komponent, semantik va derivatsion tahlil usullaridan foydalanildi. Definitson tahlil orqali lug'at izohlarida takrorlanuvchi ma'no komponentlari aniqlandi. Komponent tahlil yordamida integral va differensial semalar ajratildi. Qiyosiy-chog'ishtirma tahlil *faithfulness* va *vafodorlik* birliklarining semantik kesishish hamda farqlanish nuqtalarini aniqlashga xizmat qildi. Derivatsion va sinonimik tahlil orqali esa har ikki tildagi konseptual maydonning leksik kengayish xususiyatlari tavsiflandi. Tahlilda quyidagi mezonlar asos qilib olindi: lug'aviy definitsiya va ma'no tarkibi; polisemantik qatlamlar; stilistik-funksional xususiyat; obyekt yo'nalishi; derivatsion va sinonimik kengayish.

Natijalar va muhokama / Results and discussion / Результаты и обсуждение

Ingliz tilida *faithfulness* leksemasining leksikografik-semantik xususiyatlari

Ingliz tilining turli lug'atlarida *faithfulness* va unga asos bo'lgan *faithful* leksemasining tavsiflari mazkur birlikning bir necha o'zaro aloqador semantik yo'nalishlarga ega ekanini ko'rsatadi.

№	LUG'AT	QISQACHA TAVSIF	ASOSIY SEMALAR
1	Oxford Advanced Learner's Dictionary [1]	Shaxs, tashkilot yoki e'tiqodni qo'llab-quvvatlashda sobitlik; juftga sodiqlik; originalga aniq muvofiqlik	sodiqlik, munosabat barqarorligi, nikohiy vafodorlik, aslga moslik
2	Merriam-Webster Thesaurus [2]	Va'da, burch yoki majburiyat orqali bog'langan obyektga sodiq qolish	majburiyat, burch, sodiqlik
3	Merriam-Webster Dictionary [3]	Mehr va allegiance'da sobitlik; va'da va burchga qat'iy rioya; fakt yoki originalga moslik	sodiqlik, va'dada qat'iylik, burch, aniqlik
4	Collins English Dictionary [4]	Sodiq va barqaror qolish; juftga sodiqlik; ishonchlilik; originalni aniq aks ettirish	sodiqlik, vafodorlik, ishonchlilik, aslga moslik

5	Cambridge Advanced Learner's Dictionary [5]	Shaxs, tashkilot va tamoyilga nisbatan o'zgarmas qo'llab-quvvatlash; originalga aniqlik	munosabat barqarorligi, e'tiqodga sodiqlik, aniqlik
6	Webster's Dictionary 1828 [6]	Sodiqlik va loyalty; burchga rioya; va'da, qasam va ahdni bajarish; munosabatda sobitlik	sodiqlik, burch, ahd, va'da, barqarorlik

1-jadval. Ingliz tilida "faithfulness" leksemasining asosiy leksikografik ma'no komponentlari.

Jadvaldagi ta'riflarda *loyalty, fidelity, adherence, duty, promises, constancy* va *accuracy* bilan bog'liq semalarning takrorlanishi *faithfulness* semantikasining ikki asosiy yo'nalishini ajratishga imkon beradi. Birinchi yo'nalish antroposentrik-axloqiy sodiqlik bo'lib, bunda shaxs, juft, do'st, e'tiqod, burch yoki va'daga nisbatan barqarorlik ifodalanadi. Ikkinchi yo'nalish esa muvofiqlik va aniqlik semasi bo'lib, unda nusxa, tarjima, tasvir yoki bayonning originalga mosligi nazarda tutiladi [1; 4; 5]. Birinchi ma'no yo'nalishida *faithfulness* ayniqsa nikoh va yaqin munosabatlar kontekstida xiyonat - vafodorlik oppozitsiyasini yuzaga chiqaradi. Bunday qo'llanishlarda mazkur birlik shunchaki hissiy bog'liqlikni emas, balki munosabatdagi axloqiy majburiyat va undan chekinmaslikni bildiradi. Websterning tarixiy lug'atida *promises, vows, covenants* va *constancy in affection* kabi komponentlarning bir definitsiya doirasida birlashishi bu ma'noning tarixiy jihatdan ham barqaror ekanini ko'rsatadi [6]. Biroq inglizcha *faithfulness*ning "originalga aniq muvofiqlik" ma'nosi o'zbekcha *vafodorlik* uchun bevosita xos emas. *A faithful translation, a faithful representation, a faithful account* kabi birliklarda *faithful* insonning axloqiy sodiqligini emas, balki aks ettirishning aniqligini bildiradi. O'zbek tilida bunday mazmun odatda *asliga mos, aniq, haqqoniy, muvofiq* kabi birliklar orqali ifodalanadi. Demak, ikki leksemaning markaziy axloqiy mazmuni kesishgan holda, periferik semantik imkoniyatlari farqlanadi.

O'zbek tilida *vafodorlik* leksemasining leksikografik-semantik xususiyatlari

O'zbek tilida *vafodorlik* tushunchasi *vafu, vafodor, sadoqat, sodiqlik* kabi semantik jihatdan yaqin birliklar bilan munosabatda shakllanadi. Uning mazmunida ahdga rioya qilish, so'z va va'dada turish, munosabatni saqlash hamda sodiqlik semalari muntazam qayd etiladi.

№	LUG'AT	QISQACHA TAVSIF	ASOSIY SEMALAR
1	O'zbek tilining izohli lug'ati [11]	Vafodorlarga xos ish, xatti-harakat va xususiyat; <i>vafodor</i> - ahd-paymonini muqaddas tutuvchi, so'z va va'dada qat'iy turuvchi, sodiq	sodiqlik, va'dada qat'iylik, munosabatlarda sadoqat

2	Hozirgi o'zbek tili faol so'zlarining izohli lug'ati [12]	<i>Vafo</i> - ahdga sadoqat va va'dada qat'iylik; <i>vafodor</i> - sodiq, vafoli kishi; <i>vafodorlik</i> - sodiqlik	ahdga vafo, do'stlikdagi sodiqlik, munosabat barqarorligi
3	O'zbek tilining etimologik lug'ati [13]	<i>Vafodor</i> - ahdida qat'iy, bevafolik qilmaydigan	ahdga vafo, qat'iylik, bevafolik qilmaslik
4	O'zbek tilining izohli lug'ati, 1981 [14]	Vafodor kishiga xos xususiyat; so'z va va'dada qat'iy turuvchi, sodiq	sodiqlik, va'dada qat'iylik, munosabat barqarorligi
5	"Ma'naviyat: asosiy tushunchalar lug'ati" [15]	Yuksak ma'naviy fazilat; sadoqat, ahd-paymon, so'z va va'dada qat'iy turish	axloqiy yuksaklik, sadoqat, ijobiy baho
6	O'zbek tili sinonimlarining katta izohli lug'ati [16]	Vafo, sadoqat va sodiqlik - so'z va va'dada turish, yaqin kishilarga munosabatda sodiq qolish	va'daga vafo, munosabatlarda sodiqlik
7	O'zbek tili sinonimlarining izohli lug'ati [17]	Ahd-paymonda turish, do'st va yaqin kishilarga munosabatda sodiq bo'lish	ahdga vafo, munosabatlarda sodiqlik
8	O'zbek tilining ma'nodosh so'zlar o'quv lug'ati [18]	<i>Vafo</i> - sadoqat, sodiqlik; <i>vafoli</i> - vafodor, sodiq, sadoqatli	sadoqat, sodiqlik

2-jadval. O'zbek tilida "vafodorlik" leksemasining asosiy leksikografik ma'no komponentlari.

Leksikografik materiallar *vafodorlik* semantikasi faqat *sodiqlik* ma'nosi bilan chegaralanmasligini ko'rsatadi. Lug'at definitsiyalarida ahdga vafo qilish, so'z va va'dada turish, munosabatni saqlash, qat'iylik, davomiylik hamda axloqiy majburiyatni buzmaslik kabi ma'no komponentlari muntazam uchraydi. Shu jihatdan *sodiqlik* umumlashtiruvchi integral sema bo'lsa, *ahdga rioya*, *va'dada turish*, *munosabatdan chekinmaslik* kabi belgilar *vafodorlik*ning differensial semantik xususiyatlarini aniqlashtiradi. Leksik derivatsiya jihatidan *vafodorlik* vafo → vafodor → vafodorlik zanjirining abstrakt belgi nomini ifodalovchi bosqichidir. *Vafo* semantik asos vazifasini bajaradi, *vafodor* mazkur sifat bilan tavsiflanadigan subyektni bildiradi, *-lik* affiksi esa xususiyatni abstrakt tushuncha sifatida shakllantiradi. Shu sababli *vafodorlik*ning ma'no strukturasini aniqlashda uning bevosita definitsiyasi bilan birga *vafo* va *vafodor* birliklariga berilgan izohlarni ham hisobga olish zarur.

Olti jildli izohli lug'atdagi "ahd-paymonini muqaddas tutuvchi" va "so'zida, va'dasida qat'iy turuvchi" komponentlari *vafodorlik*ning ichki axloqiy xususiyat va

uning amaliy xatti-harakatdagi namoyon bo'lishini o'zaro birlashtiradi [11]. Bu yerda munosabatga sodiqlik faqat emotsional bog'lanish emas, balki subyekt tomonidan tan olingan ma'naviy majburiyatni buzmaslik sifatida konseptuallashadi.

1981-yilgi izohli lug'atda *vafodorning* egasiga sodiq hayvonga nisbatan qo'llanishi ham qayd etiladi [14]. Bunday holatda ahd va va'da semalari fonlashib, bog'liqlik, tark etmaslik va obyektga barqaror munosabat semalari faollashadi. Demak, insonlararo va boshqa obyektlarga qaratilgan qo'llanishlarni birlashtiruvchi umumiy belgi barqaror sodiqlikdir. Etimologik lug'atdagi "ahdida qat'iy, bevafoqlik qilmaydigan" tavsifi esa *vafodorlik*ning antonimik chegarasini ko'rsatadi [13]. Bunda mazkur birlik semantikasi *vafo* - *bevafoqlik*, *sodiqlik* - *xiyonat*, *ahdga rioya* - *ahdni buzish* kabi qarama-qarshiliklarda yanada aniqlashadi. Shu bois *vafodorlik* semantikasida ijobiy xususiyatning mavjudligi bilan birga uning zid holatini inkor etish komponenti ham implitsit tarzda ishtirok etadi. "Ma'naviyat: asosiy tushunchalar lug'ati"da *vafodorlik*ning "yuksak ma'naviy fazilat" sifatida tavsiflanishi uning aksiologik qatlamini kuchaytiradi [15]. Umumfilologik lug'atlardagi denotativ mazmun bu manbada ijobiy baho, axloqiy me'yor va ma'naviy qadriyat semalari bilan to'ldiriladi. Demak, *vafodorlik* o'zbek tilida faqat munosabatning holatini emas, balki jamiyat ijobiy baholaydigan shaxsiy-axloqiy xususiyatni ham ifodalaydi.

1974-2023-yillarda nashr etilgan lug'atlardagi definitsiyalarni xronologik qiyoslash *vafodorlik*ning ahdga vafo, va'dada turish va sodiqlikdan iborat asosiy semantik yadrosi sezilarli darajada barqaror saqlanganini ko'rsatadi [11-18]. Biroq sinonimik qatordagi *vafo*, *vafodorlik*, *sadoqat*, *sodiqlik*, *sidq*, *sidqidillik*, *fidoyilik* va *fidokorlik* birliklarini mutlaq ekvivalentlar deb qarash mumkin emas. Ularning umumiy semantik kesishuvlari bilan birga konnotativ va funksional farqlari ham mavjud.

Ingliz va o'zbek tillaridagi birliklarning qiyosiy tavsifi

Qiyosiy tahlil *faithfulness* va *vafodorlik* birliklari o'rtasida kuchli semantik yaqinlik mavjudligini ko'rsatadi. Har ikkala birlik uchun muayyan shaxs, munosabat, ahd, va'da, burch yoki qadriyatga nisbatan barqaror va izchil sodiq qolish umumiy komponent hisoblanadi. Ingliz lug'atlaridagi *adherence to promises*, *observance of duty*, *remaining true*, *constant or loyal* mazmunlari o'zbek lug'atlaridagi *ahd-paymonini muqaddas tutish*, *so'zida va va'dasida qat'iy turish*, *ahdida qat'iy bo'lish* kabi tavsiflar bilan semantik jihatdan kesishadi [1; 3; 4; 11-14]. Shu asosda sodiqlik, ahd va va'daga rioya, munosabatdagi barqarorlik, burchni buzmaslik va xiyonatdan tiyilish har ikki konseptning umumiy axloqiy-semantik yadrosini tashkil etadi. Biroq mazkur mushtaraklik mutlaq leksik ekvivalentlikni anglatmaydi.

Birinchi muhim farq polisemantik imkoniyatlarda kuzatiladi. Ingliz tilidagi *faithfulness* shaxslararo sodiqlik bilan birga fakt, original, standart yoki manbaga aniq muvofiqlikni ham anglatadi [1; 4; 5]. O'zbekcha *vafodorlik*ning lug'aviy

semantikasida bunday ma'no alohida qayd etilmaydi. Shuning uchun *faithful to the original* tipidagi birliklar o'zbekchada *originalga vafodor* shaklida emas, ko'proq *asliga mos, originalga muvofiq, aniq* kabi vositalar orqali beriladi.

Ikkinchi farq leksik differensiallashuv bilan bog'liq. Ingliz tilida umumiy sodiqlik semasi *faithfulness, loyalty, fidelity, allegiance, devotion* va *commitment* kabi birliklar o'rtasida funksional jihatdan ancha differensiallashgan. *Loyalty*ning shaxs, davlat, tashkilot va brendga; *allegiancening* siyosiy-huquqiy obyektga; *fidelity*ning nikoh va aniqlik sohalariga; *devotion*ning hissiy fidoyilikka; *commitment*ning esa ongli majburiyatga yo'nalishi bunga misoldir.

O'zbek tilida esa konseptual maydon *vafod, vafodorlik, sadoqat, sodiqlik, sidq, sidqidillik, fidoyilik* va *fidokorlik* kabi birliklarning o'zaro semantik kesishuvi orqali shakllanadi. Tahlil doirasida *vafodorlik*da ahd va munosabatni saqlash, *sadoqat*da ichki berilganlik, *sodiqlik*da obyektga barqaror munosabat, *sidqidillik*da chinlik va samimiylik, *fidoyilik/fidokorlik*da esa amaliy bag'ishlanish semalari nisbatan faolroq ekanini ko'rish mumkin. Mazkur farqlarni qat'iy ierarxik darajalanish sifatida emas, balki kontekstga bog'liq semantik dominantalar sifatida talqin qilish maqsadga muvofiq.

Uchinchi farq obyekt yo'nalishi va pragmatik kengayishda namoyon bo'ladi. O'zbek lug'atlarida *vafodorlik*ning tipik obyektlari do'st, yor, yaqin kishi, ahd va va'da kabi shaxsiy-axloqiy munosabatlar bilan bog'langan. Konseptual maydon miqyosida esa *Vatanga sadoqat, burchga sodiqlik, g'oyaga sadoqat, kasbga vafodorlik* kabi kengayishlar ham mavjud. Ingliz tilida *faithfulness* va ayniqsa uning yaqin semantik birliklari orqali shaxs, juft, mamlakat, hukmdor, tashkilot, kompaniya, brend, e'tiqod, tamoyil, burch va original kabi obyektlarning ancha keng doirasi qamrab olinadi.

Biroq bundan ingliz tilidagi butun "vafodorlik" konseptual maydoni o'zbek tilidagidan kengroq degan xulosa kelib chiqmaydi. Qiyoslashda alohida leksemaning semantik hajmi bilan butun konseptual maydonning imkoniyatlarini farqlash zarur. Ingliz tilidagi ayrim ma'nolar *faithfulness*ning o'zida jamlangan bo'lsa, o'zbek tilidagi mazkur konseptning kengroq qirralari *sadoqat, sodiqlik, fidoyilik, fidokorlik* va boshqa birliklar orqali ifodalanadi.

Shunday qilib, tahlil natijalari *faithfulness* va *vafodorlik*ning semantik yadrosi katta darajada mos kelishini, biroq ularning periferik ma'nolari, polisemantik imkoniyatlari, obyekt yo'nalishi, sinonimik differensiallashuvi va pragmatik ixtisoslashuvida muayyan assimetriya mavjudligini ko'rsatadi. Mazkur assimetriya ikki tildagi "vafodorlik/faithfulness" konseptining milliy-lisoniy o'ziga xosligini belgilovchi muhim omillardan biri hisoblanadi.

Xulosa / Conclusion / Заключение

Ingliz va o'zbek tillaridagi leksikografik materiallarning qiyosiy tahlili *faithfulness* va *vafodorlik* birliklari umumiy axloqiy-semantik asosga ega ekanini

ko'rsatdi. Har ikki birlik semantikasining markazida sodiqlik, ahd va va'daga rioya qilish, munosabatda sobit qolish, burchni bajarish va xiyonat qilmaslik kabi integral semalar mavjud. Shu bilan birga, ularning semantik hajmi mutlaq mos emas. Inglizcha *faithfulness*da shaxs va munosabatga sodiqlikdan tashqari original, fakt yoki manbaga aniq muvofiqlik ma'nosi ham leksikografik jihatdan mustahkamlangan. O'zbekcha *vafodorlik*ning semantik markazi esa ko'proq ahd-paymon, so'z, va'da va shaxslararo munosabat oldidagi axloqiy mas'uliyat bilan bog'liq bo'lib, uning aksiologik-ma'naviy komponenti kuchli namoyon bo'ladi.

Ingliz tilida sodiqlik semasining *faithfulness*, *loyalty*, *fidelity*, *allegiance*, *devotion* va *commitment* kabi leksemalar o'rtasida funksional jihatdan differensiallashgani, o'zbek tilida esa *vafo*, *vafodorlik*, *sadoqat*, *sodiqlik*, *sidqidillik*, *fidoyilik* va *fidokorlik* birliklarining bir-birini qisman to'ldiruvchi semantik maydon hosil qilishi aniqlandi. Shu sababli *faithfulness* va *vafodorlik*ni mutlaq tarjima ekvivalentlari sifatida emas, balki semantik yadrosi yaqin, biroq periferik ma'nolari, obyekt yo'nalishi va funksional-pragmatik imkoniyatlari bilan farqlanuvchi qiyosiy konseptual birliklar sifatida tavsiflash maqsadga muvofiq. Mazkur natijalar konseptning keyingi korpus, kollokatsion, diaxron va assotsiativ tahlillarida alohida leksema bilan butun konseptual maydonni farqlash zarurligini ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Oxford Advanced Learner's Dictionary. Faithfulness [Elektron resurs]. - Oxford: Oxford University Press. - URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/faithfulness>
2. Merriam-Webster.com Thesaurus. Faithfulness [Elektron resurs]. - Springfield, MA: Merriam-Webster, Incorporated. - URL: <https://www.merriam-webster.com/thesaurus/faithfulness>
3. Merriam-Webster.com Dictionary. Faithful [Elektron resurs]. - Springfield, MA: Merriam-Webster, Incorporated. - URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/faithful>
4. Collins English Dictionary. Faithful; Faithfulness [Elektron resurs]. - URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/faithful>
5. Cambridge Advanced Learner's Dictionary. Faithful; Faithfulness [Elektron resurs]. - Cambridge: Cambridge University Press. - URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/faithfulness>
6. Webster N. An American Dictionary of the English Language. Faithfulness [Elektron resurs]. - 1828. - URL: <https://webstersdictionary1828.com/Dictionary/faithfulness>

7. Merriam-Webster.com Thesaurus. Loyalty [Elektron resurs]. - Springfield, MA: Merriam-Webster, Incorporated. - URL: <https://www.merriam-webster.com/thesaurus/loyalty>
8. Oxford English Dictionary. Loyalty [Elektron resurs]. - Oxford: Oxford University Press. - URL: <https://www.oed.com>
9. Encyclopaedia Britannica. 11th ed. Vol. XVII: Lord Chamberlain to Mecklenburg. - New York: Encyclopaedia Britannica, Inc., 1911. - P. 80.
10. Webster N. An American Dictionary of the English Language. Loyalty [Elektron resurs]. - New York: S. Converse, 1828. - URL: <https://webstersdictionary1828.com/Dictionary/loyalty>
11. O'zbek tilining izohli lug'ati: 80 000 dan ortiq so'z va so'z birikmasi. 6 jildli. V jild. - Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2023. - B. 648.
12. Hojiyev A., Nurmonov A., Zaynobiddinov S. va boshq. Hozirgi o'zbek tili faol so'zlarining izohli lug'ati. - Toshkent: Sharq, 2001. - B. 276-277.
13. Раҳматуллаев Ш. Ўзбек тилининг этимологик луғати. III жилд: форсча, тожикча бирликлар ва улар билан ҳосилалар. - Тошкент: Университет, 2003. - Б. 56.
14. Акабиров С. Ф., Аликулов Т. А., Зуфаров С. З. ва бошқ. Ўзбек тилининг изоҳли луғати. Икки томли. I том. - Москва: Рус тили, 1981. - Б. 174.
15. Назаров Қ. ва бошқ. Маънавият: асосий тушунчалар луғати. - Тошкент: Ўзбекистон файласуфлари миллий жамияти, 2021. - Б. 106.
16. Mahmudov N. O'zbek tili sinonimlarining katta izohli lug'ati. II jild / N. Mahmudov tahriri ostida. - Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2022. - B. 228.
17. Ҳожиёв А. Ўзбек тили синонимларининг изоҳли луғати. - Тошкент: Ўқитувчи, 1974. - Б. 75.
18. Shukurov O., Bahriddinova B. O'zbek tilining ma'nodosh so'zlar o'quv lug'ati. - Toshkent, 2006. - B. 41.